מנגד

אמנות בצל הפוליטיקה

קיבלתי מיכתב מאת הד"ר הארווי זאכס, הביוגראף של ארתורו טוסקאניני, ואני מביא אותו כאן בתרגום מאנגלית, השפה שבה נכתב. נדמה לי שיש בו עניין — דווקא בימים אלה. אולי גם ניתן להפיק ממנו גם אי־אלה לקחים.

„אני הביוגראף של ארתורו טוסקאניני, ואני כותב לך בתוקף תפקידי כאוצר התערוכה התיעודית ארתורו טוסקאניני בין 1915 ו־1946: אמנות בצל הפוליטיקה אשר תיפתח באולם על שם מאן בתל־אביב בין ה־28 באפריל וה־28 במאי. זוהי הזמנתי האישית לך ולעוד 35 אמנים ואינטלקטואלים ישראליים ידועים להשתתף באירועים הקשורים בפתיחת התערוכה. נימוקי למישלוח הזמנה אישית זו אינם רק טכניים, כי אם גם פוליטיים. התערוכה אורגנה על־ידי התיזמורת הסימפונית אמיליה־רומאניה, שמקום מושבה בעיר פארמה שבאיטליה (עיר־הולדתו של טוסקאניני). היא נפתחה בפארמה בקיץ שעבר והוצגה מאז במשך חודשיים־וחצי בלינקולן סנטר שבניו־יורק, שם ראו אותה 100,000 איש. תצוגה תה בישראל אורגנה על־ידי המכון לתרבות איטלקית.

„כפי שאתה יכול לתאר לעצמך, המשבר הנוכחי בישראל עורר מורת־רוח רבה בקרב מארגני התערוכה, בייחוד מפני שתוכן התצוגה אינו רק אמנותי: כלולים בה מיכתבים, צילומים ותעודות אחרות המעידות על התנגדותו התקיפה של טוסקאניני לפאשיזם ולנאציזם ועל הסולידאריות הנדיבה שלו עם בני העם היהודי ברגע המחריד ביותר בתולדותיו.

„כולנו מבינים שישראל, ככל ארץ אחרת, חייבת לפתור את בעיותיה הפנימיות; אבל כמה מן המארגנים סברו שהבאת התערוכה לישראל בשעה זו עשויה להתפרש בעיני אנשים, בישראל כמו גם באיטליה, כאות־הזדהות עם מדיניותה של הממשלה הנוכחית בישראל. אפילו בי, היהודי היחיד והאדם היחיד במיפעל שאינו איטלקי, קיננו ומוסיפים לקנן ספקות באשר לתבונת מעשה זה שאנו עושים; ספקות דומים היו גם נחלת נכדתו של טוסקאניני, הרוזנת עמנואלה די קאסטלבארקו, אשר תרמה לתערוכה חומר בעל ערך רב, ואשר מישפחתה (ובכלל זה היא עצמה) הפגינה תמיד ריגשי ידידות חזקים ביותר כלפי יהודים וכלפי מדינת ישראל. אף כי היא מודעת לחלוטין למורכבות המצב (כדרך שגם אנו מודעים לה), היא מאמינה **שאילו היה סבה בחיים כיום הוא לא היה נוטל על עצמו לעשות את המחווה הגדולה של תמיכה בישראל** אותה עשה לפני 50 שנה. כמי שחקר את חיי טוסקאניני ביסודיות, אני מסכים לדעתה — שכן טוסקאניני היה אדם אנטי־קלריקאלי (שמתנגד לדת הממוסדת) אשר האמין בחירויות אזרחיות לכל, בכל מחיר."

בסיום מכתבו מודיע זאכס כי חרף כל הספקות החמורים, הוחלט לשגר את התערוכה לישראל, שהרי המדובר ב„בשורה של שלום, שאותה יש לשלוח לכל ארצות העולם." אבל הוא מבקש מכל „חברי הקהילה האמנותית והאינטלקטואלית בישראל" הקשורים בתנועות־השלום השונות כמדינה להשתתף באירועים המלווים את התערוכה — „להפגין את הזדהותם עם החלטתנו."

וכל זה, כדי שתערוכה דוקומנטארית (תעורות, צילומים. לא אנשים חיים!) על חיי מנצח איטלקי, לא תתפרש, חלילה, כאקט של **„תמיכה בישראל של ראש־הממשלה שמיר."**

לתשומת־לבם של כמה מ„אנשי־הרוח" המקומיים שלנו:

עדיין לא אבוד

טוב שיש מריבות בעולם, אחרת לא היינו יודעים שהטלוויזיה הישראלית פסלה לשידור תשדירי־שרות של מטה חגיגות ה־40 בשל 10 **שניות** (!) מתוך מחזהו של יהושע סובול, סינדרום ירושלים. שהיכאו בו.

וטוב שיש מי שמלמדנו לשים לב לעובדה כי בפיהם של משחיתי הלשון העברית, פסילה היא איזור, אפשר שלפי אותו היגיון — אישור הוא פסילה.

שכן כה השיב מנהל טלוויזיית הידועה בציבור על טענתו של יעקב אגמון, ראש מטה חגיגות ה־40, שקבל על פסילת תשדיר־השרות על־ידי הטלוויזיה:

יבין: „גם זה לא נכון. את התשדיר שהובא לוועדה אישרנו, אבל ביקשנו ממנו להוריד את עשר השניות על סינדרום ירושלים. לפי תקנון רשות־השידור, נושא שהוא בבחינת פולמוס ציבורי אסור שיובא כתשדיר־שרות." (חדשות, 27.4.88, „יבין עונה לאגמון").

וכך, התשדיר ש„אושר" לא שודר, כמובן, כיוון שנפסל (בשל סינדרום ירושלים) — והרי לך לשון אפיכא מסתברא חדשה, לשון הפאשיזציה ההדרגתית של מדינת היהודים. א־פרופו טוסקאניני.

אבל הכל עדיין לא אבוד. לעומת דיברי הנאצה והשינאה האפורה כשק שנתפרסמו בשבועות האחרונים כנגד „פורשי הפסטיבאל", בחזית המשתרעת, בצפון, מיצחק שמיר, עבור דרך הארץ ועד נחום ברנע ושבועונו ה„שמאלני" (שבועון שפירסם, אגב, את שמו של החתום מטה כאחד מ„משתתפינו הקבועים" במשך קרוב לשנה **אף כי אותו „משתתף קבוע" לא פירסם בו גם שורה אחת!** כן, גם זה אפשרי אצלנו), אני מרשה לעצמי לצטט את מיכתבו של הפרופסור משה שוקד מאוניברסיטת תל־אביב, מיוזמי עצומת האקדמאים כנגד מדיניות הממשלה בשטחים, מיכתב שהתפרסם באותו גליון של חדשות תחת הכותרת „אבות המחדל". כותב פרופ' שוקד:

„נתרגל לאינתיפאדה כמו שהתרגלנו ל־20 שנות כיבוש, ראש הממשלה הכריז בטכס־הזיכרון לחללי צה"ל, שעם ישראל אוהב שלום. אני משער שהוא משתמש במילון אחר לשפה העברית מזה המוכר לי. אבל הסתגלנו לשקר הגס, לחילול השואה ושאר קדושינו כמו לתועבת ביתא ושק־ריה.

„אורחים אוהבי מולדתם, המאמינים בישראל של 1948, נזעקו מאז ראשית ההתקוממות בשטחים, הקימו תנועות־מחאה, השתתפו בכנסים בשטחים, הקימו תנועות־מחאה, השתתפו בכנסים בשבתות ובחג